

Helsingin yliopiston opettajankoulutuksen neuvottelukunnan kokous

Aika: 26.11.2003 klo 14.00 – 16.00

Paikka: Helsingin yliopiston Viikin normaalikoulu, Kevätkatu 2

Läsnä:

Daavittila, Maija, opetustoimenjohtaja, Espoon kaupunki
Haahtela, Kielo, professori, biotieteiden laitos (1.1.2004 biotieteellinen tiedekunta)
Halinen, Irmeli, opetuspäällikkö, Helsingin kaupunki
Hentilä, Seppo, valtiotieteellinen tiedekunta
Kairavuori, Seija, professori, Taideteollinen korkeakoulu
Kaivola, Taina, opettajankoulutuksen koordinaattori, neuvottelukunnan sihteeri
Ketola, Hanna-Maija, suunnittelija, teologinen tiedekunta
Loima, Jyrki, johtava rehtori, Viikin normaalikoulu
Meri, Matti, professori, opettajankoulutuslaitos
Mikkola, Armi, opetusneuvos, opetusministeriö
Niemi, Hannele, vararehtori, Helsingin yliopisto
Nygård, Margareta, opetusviraston (ruots. kiel.) linjanjohtaja, Helsingin kaupunki
Piensoho, Tuula, kehittämisspällikkö, aikuiskoulutuskeskus
Pitkälä, Aulis, sivistystoimenjohtaja, Vantaan kaupunki
Pyysiäinen, Markku, johtava rehtori, Helsingin normaalilyseo
Saarinen Heikki, varadekaani, matemaattis-luonnontieteellinen tiedekunta
Sermilä, Paula, opetusviraston (suom. kiel.) linjanjohtaja, Helsingin kaupunki
Söderlund, Markus, puheenjohtaja, Suomen opettajaksi opiskelevien liitto

1. Kokouksen avaus

Kokouksen puheenjohtajana toimi Helsingin yliopiston normaalikoulun rehtori, neuvottelukunnan varapuheenjohtaja Markku Pyysiäinen, koska varsinainen puheenjohtaja Mirja Saari oli estynyt.

Markku Pyysiäinen avasi kokouksen klo 14.10 ja toivotti osallistujat tervetulleiksi. Rehtori Jyrki Loima esitteli lyhyesti uutta Viikin normaalikoulun uutta koulurakennusta.

2. Läsnäolijoiden toteaminen

Todettiin, että esteestä olivat ilmoittaneet varsinaiset jäsenistä Lauha ja Lindroos. Teologista tiedekuntaa edusti aineenopettajankoulutuksen koordinaattori Hanna-Maija Ketola. Neuvottelukunnan pysyviksi asiantuntijoiksi on kutsuttu professori Marjut Laitinen Sibelius-Akatemiasta (varalla professori Kari Uusikylä), taidekasvatuksen professori Inkeri Sava Taideteollisesta korkeakoulusta (varalla professori Seija Kairavuori). Kokouksen

asiantuntijavieraista oli paikalla opetusneuvos Armi Mikkola. Palmenian kehittämispäällikkö Senja Jouttimäki oli poissa sairauden vuoksi.

3. Esityslistan hyväksyminen

Esityslista hyväksyttiin esitetystä muodostaan.

4. Ajankohtaista

A) Todettiin, että opettajankoulutuksen ensimmäinen foorum pidettiin 12.11.2003 aiheenaan ”Millaisia opettajia peruskoulussa tarvitaan?” Keskustelutilaisuuden alustajana oli professori Matti Meri opettajankoulutuslaitokselta ja pyydetyt kommenttipuheenvuorot pitivät Helsingin yliopiston vararehtori Hannele Niemi, rouva Merja Vanhanen peruskoululaisen vanhempana sekä toiminnanjohtaja Pirjo Somerkivi Suomen Vanhempainliiton edustajana. Tilaisuuden avasi ja päätti Mirja Saari ja keskustelun puheenjohtajana toimi Taina Kaivola.

Tilaisuuteen ilmoittautui ennakolta 56 osallistujaa, mutta paikan päällä oli lähes 70 opiskelijaa, harjoittelukoulujen ja laitosten opettajaa sekä kuntien edustajia ja kentällä toimivia opettajia. Paikalla oli myös useita neuvottelukunnan jäseniä. Aiheesta keskusteltiin vilkkaasti ja ilmapiiristä oli aistittavissa, että tämän kaltaiset avoimet tilaisuudet ovat tarpeellisia ja kiinnostavia eri osapuolten kohtauspaikkoja koulumaailman asioiden pohittamiseen. Myös jälkikäteen saatu palaute on ollut hyvin myönteistä.

Päätettiin järjestää seuraava opettajankoulutuksen foorum aiheenaan ”Miten kohdata nuorisokulttuurit koulussa?” keskiviikkona 17.3.2004 klo 18 - 20, joko Metsätalossa tai Siltaavuorenpenkereellä.

B) Merkittiin tiedoksi, että neuvottelukunnan varapuheenjohtaja Markku Pyysiäinen on esitellyt opettajankoulutuksen neuvottelukunnan tehtävää ja toimintaa Suomen Rehtoreiden liiton päivillä Helsingissä 7.11.2003.

C) Käytiin lyhyt keskustelu meneillään olevasta tutkinnonuudistuksesta yliopistoissa. Kaksiportaiseen tutkintojärjestelmään siirtymistä valmistellaan tekemällä valtakunnallisia linjauksia tutkintorakenteista ja tutkintojen tavoitteista. Laitoksilla mitoitetaan opintoja toteutumaan viidessä vuodessa uudistamalla opetussuunnitelmia mm. ydinaineanalyysin avulla. Kansallista opettajankoulutuksen ja kasvatusalan tutkintojen uudistamisprojektia koordinoidaan Helsingin yliopiston kasvatustieteen laitoksesta ja koko projektin puheenjohtajana on vararehtori Hannele Niemi.

5. Opetusministeriön opettajankoulutuksen tulevaisuuden näkymiä koskevat linjat ja opettajatarve eri koulutusaloilla

Asiantuntijavieraaksi kutsuttu opetusneuvos Armi Mikkola opetusministeriöstä alusti aiheesta, jonka jälkeen aiheesta keskusteltiin monipuolisesti.

1. *Opettajatarvetyöryhmän muistiossaan 2003:9 antamat suuntaviivat opettajankouluttajille; keskeiset asiat liitteenä 1.*

2. *Ministeriön näkemyksiä opettajien lisäkoulutuksesta*

Opettajankoulutuksen laajennusohjelmassa on tarjolla lisäpaikkoja yliopistojen pätevöittämissä koulutuksissa. Mikkolan mukaan yliopistot ovat selvinneet tästä pätevöittämisurakasta erittäin hyvin. Suurimmat kouluttajat ovat Helsingin ja Jyväskylän yliopisto. Paikat ovat täyttyneet hyvin, sillä 2500 lisäpaikkaan oli tarjolla 4600 hakijaa. Kyseessä ei siis ole ollut mistään helpotetusta sisäänpääsystä yliopisto-opintoihin. Jatkossa keskitytään pätevöittämissä koulutuksen sijasta entistä enemmän varsinaisten aloittamispaikkojen lisäämiseen. Tosin luokanopettajankoulutuksen osalta tähän on tarvetta ainoastaan Etelä-Suomessa.

Niille yliopistojen tiedekunnille, jotka kouluttavat opettajia varannoltaan pienille aloille, on OPM:n kanssa käydyissä tulosneuvotteluissa ensimmäisen kerran määritelty vuosittaiset opettajankelpoisuuden tuottavien tutkintojen kiintiöt. Helsingin yliopiston humanistisessa tiedekunnassa kiintiö on 151, matemaattisluonnontieteellisessä 115, käyttäytymistieteellisen tiedekunnan erityisopettajankoulutuksen kiintiöksi on asetettu 59.

Opettajavaranto näyttää olevan erityisen suuri historian osalla, jossa perusopetuksessa ja lukiossa lisäyksiä opettajankoulutukseen ei tarvita ollenkaan. Ruotsinkielisellä puolella tilanne on kuitenkin edelleen huono erityisesti pääkaupunkiseudulla. Korkeiden elinkustannusten vuoksi suuria määriä tulijoita muilta alueilta on tänne turha odottaa. Ruotsinkielisille aineenopettajille suunnitella oleva koulutus, jossa sovelletaan suoravalintaa, korjaa tilannetta omalta osaltaan. Tämä reitti on vain kovin hidas.

Kokouksessa keskusteltiin laajasti opettajan urakehityksestä, työoloista ja siitä, miten opettajaksi valmistuneet saataisiin pysymään opettajina. Tällä hetkellä Pääkaupunkiseudulla ei ole riittävästi opettajia suurista koulutusmääristä huolimatta. Myös työn ohessa erityisopettajaksi kouluttautuneet tuntuvat katoavan usein jonkin muualle. Tästä syystä esimerkiksi Vantaan kaupunki ei aio enää maksaa näitä ammatillisen kehittymisen erikoistumisopintoja omille opettajilleen. Selvityksen tekemistä siitä, mihin opettaja työpaikkaa vaihtaessaan oikein sijoittuvat, pidettiin tarpeellisena ja kiinnostavana.

3. *Opettajankoulutuksen kehittäminen mm. yhtenäisen peruskoulun kannalta*

Opetusministeriön vuoden 2001 lopussa julkaiseman opettajankoulutuksen kehittämissuunnitelman eli ns. Vihreän kirjan ajatukset muodostavat kehittämissuunnitelmien

ytimen. Ohjelman toteutumista arvioidaan kokonaisuudessaan sekä erityisesti opiskelijavalintojen ja opettajan pedagogisten opintojen osalta vuoteen 2005 mennessä.

OPM pitää tärkeänä opetuksen järjestämistä yhtenäisen peruskoulun tarpeisiin luokilla 1 – 9. Koulutuksen järjestäjien osalta tähän liittyy ensisijaisesti laaja-alaisen perusopetuksen opettajakelpoisuuden tuottaminen. Luokanopettajan tutkintoon sisällytettävän laajan sivuaineen (35 opintoviikkoa) toteuttaminen on onnistunut suorastaan yli odotusten. Mutta aineenopettajan koulutuksessa peruskoulussa opettavien aineiden monialaisia opintoja (35 opintoviikkoa) ei ole pystytty yliopistoissa tarjoamaan vielä läheskään niin paljon kuin ministeriössä toivotaan.

Kehittämistyön suuntaviivoja yliopistoille opetusministeriöistä:

- Kuinka luokanopettajan ja aineenopettajakoulutuksen yhteiset osiot voisivat koulutuksen aikana kasvaa? Yhteistä opetusta voisi järjestää opetussuunnitelmatyöstä ja opetusharjoittelussa olisi tapahduttava enemmän kohtaamisia.
- kuinka kansallisissa opetussuunnitelman perusteissa olevat aihekokonaisuudet voidaan ottaa koulutuksessa paremmin huomioon? Olisiko sivuaineopetus ja virtuaaliset ratkaisut paikallaan? Miten tilaa raivataan perustutkintoon vai olisiko näiden paikka vasta täydennyskoulutuksessa?
- Miten koulun toimintakulttuurit, kodin ja koulun välinen yhteistyö ja oppilashuolto, mahtuvat mukaan koulutukseen?
- Miten kehittää valmistuvien opettajien valmiuksia moniammatilliseen yhteistyöhön ja edistää näin ajattelua, että opettaja ei ole työssään yksin vaan osana verkostoa, jossa on tarjolla monenlaista asiantuntemusta oppilashuollon tueksi.

Lisäksi on tarpeen huolehtia entistä enemmän myös perus- ja täydennyskoulutuksen jatkumosta..

5. Helsingin yliopiston ja Helsingin kaupungin yhteisen opettajien täydennyskoulutuksen laajentaminen koskemaan myös muita pääkaupunkiseudun kuntia

Sekä Espoon että Vantaan koulutoimen edustajat olivat saaneet etukäteen asiaa koskevan kirjeen. Kummatkin kunnat ovat valmiit tuleman mukaan tähän hankkeeseen, jossa Helsingin yliopisto ja Helsingin kaupunki ovat pilottivaiheessa etsineet tapoja toteuttaa opettajien täydennyskoulutusta säännöllisesti ja mielekkäällä tavalla opettajien peruskoulutukseen nivoen.

Todettiin, että täydennyskoulutusta antavien yliopiston yksiköiden uudelleen organisointuminen ja työnjaossa tapahtuvat muutokset aiheuttavat monenlaista epätietoisuutta kuntien koulutoimissa. Asiaan on siis syytä palata uudelleen. Koska kutsuttu asiantuntija joutui peruuttamaan kokoukseen osallistumisensa, päätettiin siirtää asian tarkempi käsittely seuraavaan kokoukseen.

6. Aineenopettajankoulutuksen yhteistyöryhmän perustaminen

Vuonna 1998 perustetun aineenopettajankoulutuksen neuvottelukunnan toimeksianto päättyy 31.12.2003. Koska jatkossakin tarvitaan käytännön järjestelyistä sopimista varten ryhmä, joka valmistelee mm. opiskelijakiintiöesitykset konsistorille, on päätetty perustaa Helsingin yliopiston opettajankoulutuksen neuvottelukunnan alaisuuteen yliopiston sisäinen yhteistyöryhmä tätä tarkoitusta varten.

Päätettiin nimetä Markku Pyysiäinen valmistelemaan yhdessä Kaivolan kanssa neuvottelukunnan esitystä yliopistolle ryhmän kokoonpanosta. Yhteistyöryhmän sihteeriksi päätettiin esittää kasvatustieteellisen tiedekunnan opintoasioiden koordinaattori Pia Hupli-Laine. Yhteistyöryhmän puheenjohtajaksi olisi luontevaa valita OKL:n eli tulevan Soveltavan kasvatustieteen laitoksen aineenopettajankoulutuksen johtaja, joka nimetään vuodenvaihteessa. Muut työryhmän jäsenet kootaan tiedekuntien aineenopettajankoulutuksesta vastaavista henkilöistä sekä hallinnon että opetushenkilökunnan parista. Tiedonkulun kannalta neuvottelukuntaan pidettiin tärkeänä, että neuvottelukunnan jäseniä on edustettuna tässä yhteistyöryhmässä.

7. Opettajankoulutuksen strategian toimeenpanon eteneminen

Merkittiin tiedoksi seuraavaa

- Valtiotieteellisen tiedekunnan toimeenpanosuunnitelma on hyväksytty tiedekuntaneuvostossa 15.10.2003
- Teologisen tiedekunnan toimeenpanosuunnitelma on hyväksytty tiedekuntaneuvoston kokouksessa 10.11.2003
- Matemaattis-luonnontieteellisen tiedekunnan toimeenpanosuunnitelma on laitoskierroksella ja käsitellään tiedekuntaneuvoston seuraavassa kokouksessa, joka on joulukuun alussa
- Biotieteellisessä tiedekunnassa on alettu valmistella omaa toimeenpanosuunnitelmaa, joka valmistuu ensi vuoden alkupuolella.

Todettiin, että seuraavaa kokousta varten toimeenpanosuunnitelmista tehdään yhteenveto, jonka avulla kehittämistyötä voidaan seurata ja myöhemmin myös arvioida.

8. Seuraavan kokoontumisen ajankohta ja paikka

Päätettiin järjestää seuraava neuvottelukunnan kokous keskiviikkona 24.3.2004 klo 14 - 16 Siltavuorenpenkereellä. Kokoontumistila ilmoitetaan myöhemmin.

9. Kokouksen päättäminen

Kokouksen puheenjohtaja Markku Pyysiäinen päätti kokouksen klo 16.15.